

Filosofi som samtale

oplæg om dialogfilosofi og præsentation af metoder

Femte aften
Halsnæs Filosoferer...
Vinter 2019
Bogsalonen, Frederiksværk
Thomas Ryan Jensen

Hjemmeopgave

Tænk grundigt over: Hvad gør det ved mig og mit liv, at jeg har dette forhold til (mine) følelser?

Hvad er det vi gør?

I en vis forstand handler det om en slags nybegyndelse af filosofien ved at vi vender tilbage til de personlige spørgsmål, som filosofien engang opstod ud fra, ved at vi gør samtalen – ikke læsning eller opgaveskrivning – til det centrale i vores virksomhed.

Anders Lindseth, norsk filosof

Kan man være menneske uden at samtale?

Livet kan ikke leves uden samtale. Når vi fører en samtale, er det vores liv som kommer til udtryk. Og det udtrykkes altid under forudsætning af at blive mødt. Hvis ikke det bliver mødt, er det meningsløst. Da er man fortabt i intethed. Livsudtrykket kræver en modtagelse, en samtale, en dialog.

Husker du samtaler i dit liv, som har sat spor?

*Det er et interessant spørgsmål, som alle bør stille sig: **Hvilke samtaler har været vigtige i mit liv, og hvorfor var de vigtige?** Det kan bidrage til at skabe en større bevidsthed om samtalels betydning.*

- To og to i ti minutter

Dialogfilosofi

Denne bog har ét formål: At vise at den gode samtale – eller dialogen – ikke er en luksus, vi kan klare os uden. Den er en livsbetingelse, ligeså vigtig som mad, vand, lys og luft, og dette gælder både i venskab og kærlighed såvel som på arbejdspladsen, i samfundet generelt og i forholdet mellem forskellige nationer og kulturer.

Helge Svare *"Den gode samtale"*

Hvad er en dialog?

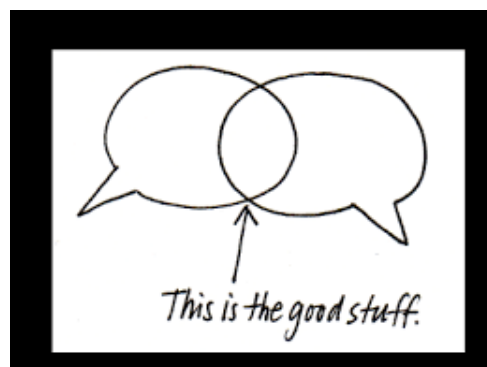
- Af oldgræsk:
- Dia = gennem
- Logos = ord, tanke, fornuft
- En aktivitet hvor man gennem ord, tanke, fornuft forsøger at tale sig klogere på et givet spørgsmål

Hvad er så en dialog?

Dialog er en nysgerrig undersøgelse, hvor vi aktivt gør brug af hinandens perspektivforskelle i en stræben efter at blive klogere på noget, der er væsentligt for os.

Helge, Michael, Thomas med flere

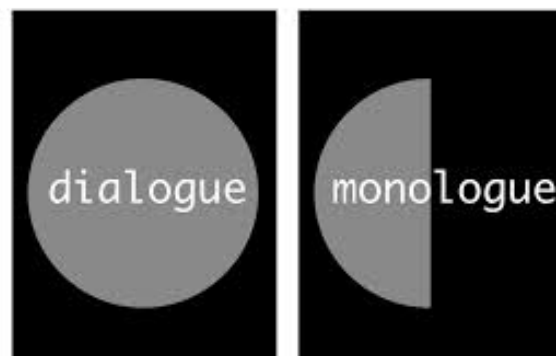
Monolog og debat

Monolog: Enetale

- Taleren ønsker ikke at få sit budskab kommenteret eller udfordret. (Præstens prædiken, politikerens valgtale, forælders irettesættelse af barnet).

Debat: "debattare"; at slå fra sig, at kæmpe, nedkæmpe,

- Debattøren er en kriger og debatten er en slagmark.

Debat vs. dialog

Debat

- Kamp
- Modstandere
- Lytte efter svagheder
- Usikkerhed negativt
- Styrke egen magt
- En vinder

Dialog

- Samarbejde
- Venner
- Interessert lytten
- Usikkerhed positivt
- Give magt fra sig
- Alle vinder

Dialogfilosofi

Dialogisk orienterede filosoffer:

- Sokrates
- Platon
- Buber
- Nelson
- Habermas
- Achenbach
- Anders Lindseth
- Helge Svare
- William Isaacs
- David Bohm
- Ole Fogh Kirkeby
- Oscar Brenifier

Platon

- Den vesterlandske filosofi grundlægges i dialogformen, i Platons Sokrates-dialoger
- I dialogerne holder han et omfattende persongalleri frem for os, med et mylder af ideer og positioner, som brydes mod hinanden i en stadig bevægelig og uafsluttet dialog.
- Kierkegaard kan til dels ses i samme tradition

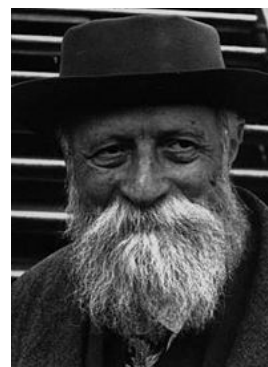
Dansk dialog

- Grundtvigs Levende ord:
*Kun i det omfang at Talen
bliver til Sam-tale lykkes
nemlig Oplysningen*

Martin Buber "Jeg og du"

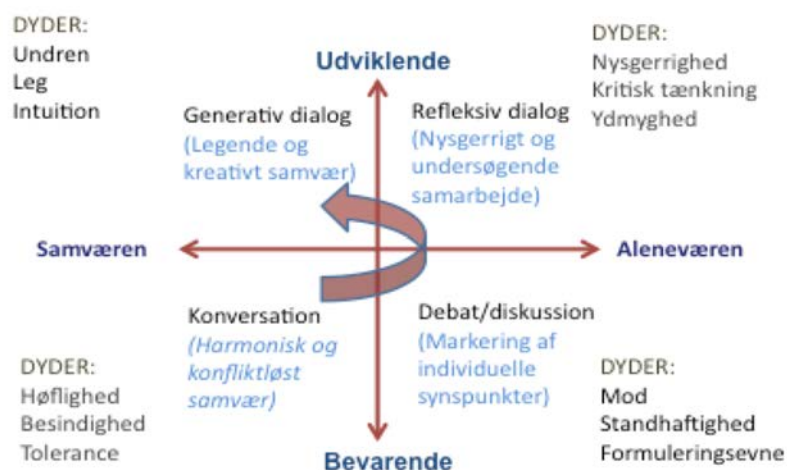
- 1878-1965 (tysk-jødisk filosof) som genopdager dialogens konstitutive karakter: Dialogforholdet er det grundlæggende.
- Mennesket kan forholde sig på to fundamentalt forskellige måder:
 - Et "Jeg" der erfarer noget, et "Det"
 - Et "Jeg" der er stillet i forholdet til en anden jeg, et "Du".
- Den grundlæggende menneskelige er ikke i "jeg", men i forholdet *mellem* "jeg" og "du".
- At være et "jeg" vil sige sige at kunne tale med det "du", der er den anden i en samtale.
- Vi bliver til i kraft af hinanden

(MODEL: Tilrettet efter Isaacs, 1999 : 41)

Hvad er en dialog?

Under udvikling med inspiration fra Bohm, Isaacs og Scharmer.

Michael Højlund Larsen

Dialogfilosofi – Helge Svare

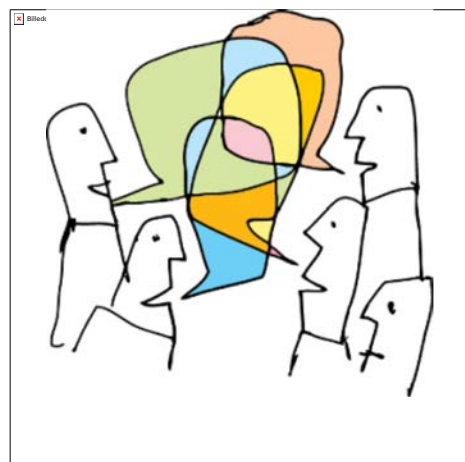
Dialogen kan føres med forskellige mål:

- Indsigtsdialog
- Beslutningsdialog
- Forsoningsdialog
- Kreativ dialog
- Social dialog

Ti dialogiske metoder til at filosofere sammen

1. Sankt Benedikt
2. Enquiry
3. Akvarium
4. Bevidning
5. Cirkulerende spørgsmål
6. Mit formål
7. Filosofisk speeddating
8. Gylden middelvej
9. Bevidst-berørt-bevæget
10. Tjeklisten

Metode 1: Sankt Benedikt

METODE	RETNINGSLINIER
1. Inddel jer i grupper af 4-5.	• Det handler om at lytte, både til sig selv og de andre
2. Aftal en rækkefølge at tale i	• I må gerne forholde jer til
3. Tænk over spørgsmålet i stilhed i tre minutter	hinandens udsagn, men behøver ikke.
4. Herefter taler den første.	• Det er OK at sige "pas"
5. Herefter stille ligeså længe som der er talt (min. 30 sek.)	• Hold disciplinen undervejs.
6. Så taler den næste	• Sid i en cirkel uden papir eller møbler mellem jer.
7. Derefter stilhed ligeså længe	• Skru ned for kropssprog, smålyde m.m.
<i>Spørgsmål: ?</i>	

Metode 2: Enquiry – an act of asking for information (tænke, tale og lytte i ren form)

1. Spørgsmålet er f.eks.: Hvorfor er du her?
2. Lav en aftale om at tale med en anden
3. Gå ud i naturen og tænk over spørgsmålet i stilhed i 30 min.
4. Opsøg den anden
5. Fortæl den anden dit svar i 10 min
6. Den anden sidder over for dig, siger ikke noget og skruer ned for smålyde m.m.(som i Benedikt)
7. Så bytter I
8. Tag evt. en afsluttende samtale om jeres udbytte
9. Kom tilbage

Metode 3: Akvariet

- Akvariet har sit navn fra den måde deltagerne sidder: Stolene er anbragt i to cirkler: den inderste cirkel ("akvariet") og en eller flere ydre cirkler.
- Akvariet indebærer, at en lille gruppe mennesker (i dag 3) sidder i den inderste cirkel, og har en samtale mens en større gruppe lytter.
- Deltagerne i inderkredsen diskutere et emne, mens deltagerne i de ydre cirkler lytter og observerer samtalen
- Emnet er: *Hvordan kan vi filosofisk forstå....*

Åbent akvarium med gæstestol:

Der er en tom stol i den inderste cirkel. Ethvert medlem af publikum kan til enhver tid sætte sig på den tomme stol. Når det sker, skal et eksisterende medlem frivilligt forlade akvariet og afgive sin stol.

Metode 4: Bevidning

Fokuspersion – Interviewer - Bevidner

1. Interviewer interviewer fokuspersion – f.eks. om en begivenhed hvor en væsentlig værdi var på spil (10 min)
2. Bevidneren observerer
3. Interviewer interviewer bevidneren med henblik på at genfortælle dele af fokuspersionens historie (10 min):
 - Hvad har du særligt hæftet dig ved -tag afsæt i det sagte (ingen vurderinger)
 - Hvad fortæller det dig om hvad der er vigtigt for denne person?
 - Hvordan kan du genkende det i dit eget liv?
 - Hvad er historien om dig og det, der er vigtigt?
4. Interviewer interviewer fokuspersion: Hvad fik du ud af at lytte til bevidnerens genfortælling m.m.? (5 min)

Metode 5:

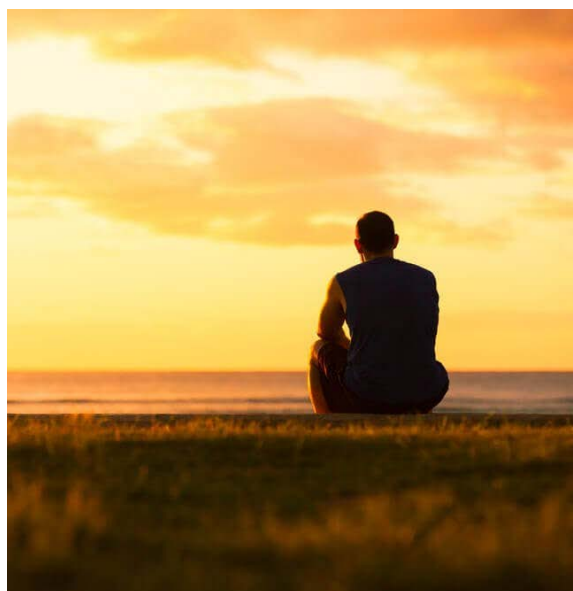
Cirkulerende spørgsmål

- Formuler et spørgsmål med som ligger dig på sinde.
- Byt spørgsmål med en anden
- Lyt til den andens svar på dit spørgsmål
- Besvar den andens spørgsmål
- Byt med en ny

Metode 6: Mit formål

- Skriv en sætning som udtrykker din overordnede oplevelse af formål: Hvad er du sat i verden for at gøre? Hvad giver dig en boblende glæde eller en stærk oplevelse af mening?
- Bliv ved med at reformulere sætningen, til du finder en formulering du kan mærke.
- Forbered dig på at præsentere sætningen for gruppen

Metode 6, fortsat: Mulige spørgsmål til formål fra gruppen

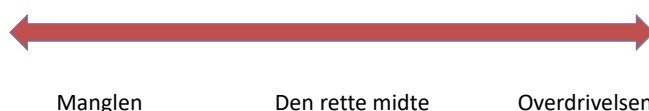
- Hvad er det som gør, at dit formål et netop dette?
- Er det formålet med hele dit liv – eller ”kun” formålet med f.eks. dit arbejdsliv?
- Hvor længe har du haft dette formål?
- Hvilken betydning har formålet haft i dit liv?
- Hvilken betydning ønsker du at formålet skal have fremadrettet?
- Kan du nævne situationer, hvor du oplever formålet særligt tydeligt?

Metode 7: Filosofisk speeddating

1. Sæt jer i to cirkler med ansigterne vendt mod hinanden – to og to
 2. Når der gives tegn starter den i indercirklen med at sige; ”Jeg er optaget af...”
 3. Efter et ca. et minut svarer den anden: ”Hmm, jeg er optaget af...”
 4. Når tegnet lyder flytter alle i den ydre cirkel én plads til venstre, sådan at alle nu sidder over for en ny
 5. Nu starter ydercirklen med at sige ”Jeg er optaget af...”
 6. Kør speeddatingen så langt, at alle når at tale med 4-5 stykker.
- PS: Man kan også gøre det som to rækker – så skal den ene blot løbe ned i den anden ende når man skifter

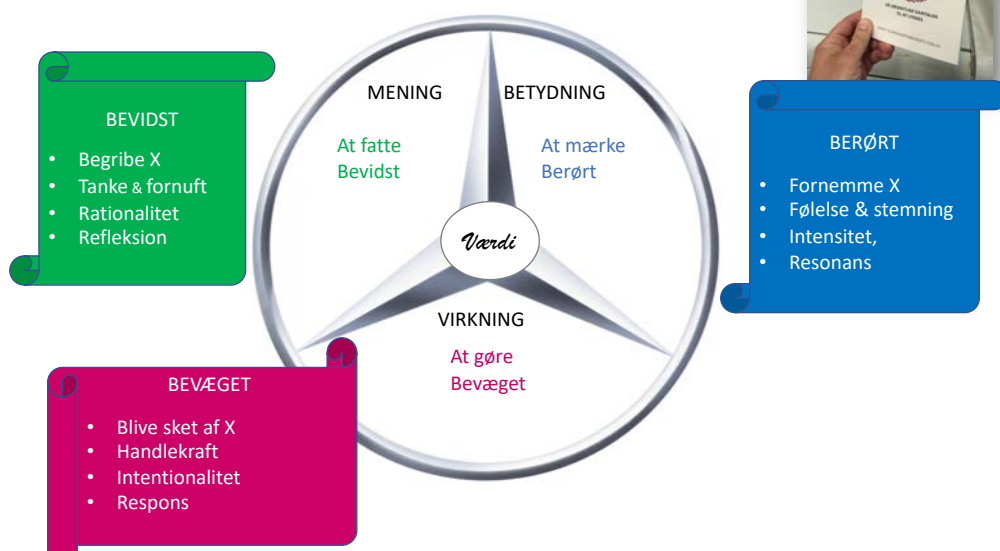
Metode 8: Den gyldne middelvej

- Idéen om Den gyldne middelvej stammer oprindeligt fra den græske filosof Aristoteles. Den gyldne middelvej handler om, at en god beslutning skal findes som den rette midte mellem for lidt og for meget. Mellem manglen og overdrivelsen.

- Find et tema, en sag eller et problem som I vil finde den rette midte/handling i forhold til
- Start med at tale jer frem til hvad der vil være for meget
- Tal så om hvad der vil være for lidt
- Find så den rette midte – og overvej hvad den indebærer i praksis

Metode 9: Filosofisk samtale om en værdi MENING – BETYDNING - VIRKNING

Metode 9: Filosofisk samtale om en værdi

Mening: Hvad er X?

To personer i gensidigt interview

1. Person 1 interviewer person 2 med udgangspunkt i spørgsmålene (10 min)
2. Person 2 reflekterer afsluttende over hvad han/hun er blevet bevidst, berørt og bevæget af i kraft af interviewet (3 min)
3. Person 1 og 2 har herefter en åben samtale om interviewets emne og effekter. (2 min)
4. Herefter bytter I

SPØRGSMÅL

- Hvor kommer X fra?
- Hvor er X på vej hen?
- Hvad består X af?
- Hvilken form har X?
- Hvad er X's negation?

29

Metode 9: Filosofisk samtale om en værdi

Betydning: Hvordan mærkes X?

Hvordan mærkes tilstedeværelsen af X i dig/blandt mennesker?

Hvor har du mærket X?

Hvilke tilstande sætter X dig/os i som mennesker?

Hvordan ved man at X er der?

Kan man blive gode venner med X?

Hvilket liv har X i dit liv og samliv med andre?

Hvordan fornemmes X konkret i vores nuværende samtale?

30

Metode 9: Filosofisk samtale om en værdi

Virkning: Hvad gør X dig og os til?

Hvis X havde en stemme, hvad ville den så bede dig eller andre om?

Hvad vil X dig?

Hvad kræver X af dig/muliggør X for dig?

Hvad gør X dig/os til?

Hvilke intentioner vækker X?

Hvad er indenfor og udenfor din indflydelse i forhold X?

31

Metode 9: Afsluttende

Bevidst – berørt - bevæget

Åben samtale om erkendelser og effekter af interviewet

- *Hvad er jeg blevet bevidst om?*
- *Hvad er jeg blevet berørt af?*
- *Hvad er jeg blevet bevæget til at gøre?*

Metode 10: En dialog-tjekliste

- *Koncentrerede vi os om den, der talte?*
- *Undgik vi at afbryde og presse på?*
- *Opmuntrede vi hinanden til at tale?*
- *Talte vi kort og holdt os til sagen?*
- *Prøvede vi at bygge videre på andres idéer?*
- *Stillede vi åbne og inviterende spørgsmål?*
- *Viste vi vilje til at ændre mening?*

Tilrettet efter Børresen og Malmhester